

MINISTERRAAD

Nr. 4550

Notulen van de vergadering
gehouden op vrijdag 8 november 1968 in de Trêveszaal,
aangevangen 's morgens om half elf en 's middags
voortgezet

Aanwezig: minister-president De Jong (de punten 1a ged., 1b, 4, 12e t/m 12k en 13), de vice-minister-president Witteveen (voorzitter bij de punten 1c, 1d, 2, 3 en 5 t/m 12d), en de ministers Bakker, Beernink, De Block, Klompé Lardiniois, Luns (punt 1a ged.), Polak, Roolvink, Schut, Den Toom en Veringa (de punten 1a ged., 1b t/m 1d, 4a en 4b, 5 t/m 13) (Afwezig is minister Udink)

Voorts zijn aanwezig de staatssecretarissen Grapperhaus (punt 1a ged.), De Koster (punt 1a ged.), Van Son (punt 1b) en Van Veen (de punten 4a, 12h en 12i)

Secretaris: drs. J. Middelburg
Notularis : mr. J. P. M. H. Merckelbach

1. Buitenlands beleid

- a. Implicaties van de Tsjechoslowaakse crisis (Nota van de ministers van Defensie en van Buitenlandse Zaken dd. 1 november 1968, nr. 64 met bijlagen, en brieven van de minister van Defensie dd. 27 en 29 december 1967, resp. nrs. 319.869 B en C, met bijlagen; zie notulen m.r. 15 maart 1968, punt 2)

Minister Luns neemt aan dat de militair-politieke situatie zoals die in de nota is beschreven geen nadere toelichting behoeft. Spreker wijst erop dat de bezetting van Tsjechoslowakije slechts een van de gebeurtenissen is die aantonen dat de politiek van de Sovjet-Unie sedert medio augustus is gewijzigd.

Hij wijst in...

enkele ministers. Van de zijde van het kabinet zou aan dit gesprek kunnen worden deelgenomen door de ministers Bakker, Beernink, Den Toom, Witteveen en spreker. Minister Witteveen zou de vier fractievoorzitters dan een volledige opening van zaken willen geven. Over de verdere presentatie naar buiten zal de raad zich nog nader moeten beraden. Spreker wijst erop dat woensdag a.s. in de Tweede Kamer de belastingvoorstellen worden behandeld. Daarbij zal hij over de daarin aan te brengen wijzigingen als gevolg van de verhoging van de defensieuitgaven nog weinig kunnen mededelen. Na afloop van de vergadering van de NAVO-raad zal een en ander in een brief aan de Kamer moeten worden uiteengezet. De minister-president is van oordeel dat kort na de vergadering van de NAVO-raad de ministerraad bijeen moet komen om een definitief besluit te nemen. Hiervan kan dan in een brief aan de Kamer mededeling worden gedaan. De ministers Luns en Den Toom zouden aan de subcommissie voor de NAVO kunnen mededelen dat de regering pas na de vergadering van de NAVO-raad een definitief besluit zal nemen en de Kamer hierover schriftelijk zal inlichten. Op deze wijze is het misschien mogelijk een openbaar debat in de loop van de volgende week te voorkomen. Spreker is voorts van oordeel dat hij, nu de raad nog geen definitief besluit genomen heeft, niet aan het gesprek met de subcommissie voor de NAVO moet deelnemen.

De raad besluit op maandag 18 november een definitief besluit te nemen over de verhoging van de defensie-inspanning, waarna de beslissing van het kabinet in een brief aan de Kamer zal worden bekendgemaakt.

- 1 b. Instructie voor de Nederlandse delegatie naar de ELDO-conferentie en Europese ruimteconferentie (Brief van de minister van Buitenlandse Zaken dd. 4 november 1968, nr.193502, met bijlage; zie notulen m.r. 1 november 1968, punt 4m)

Minister De Block wijst erop dat de instructie voor de ELDO-conferentie weinig verschilt met die voor de vorige ELDO-conferentie. Spreker zou, in het licht van het advies van de raad voor het wetenschapsbeleid, ervoor willen pleiten ten aanzien van de ESRO eenzelfde tactiek te volgen, door er bij een eventuele verhoging van het plafond naar te streven dat het Nederlandse contributiepercentage wordt verlaagd. Los daarvan zal de delegatie moeten trachten de activiteiten van ELDO, ESRO en CETS in één organisatie onder te brengen, al verwacht spreker niet dat dit zal worden bereikt. Minister Witteveen is van oordeel dat de instructie voor deze conferentie slecht is voorbereid. In de veel te haastig tot stand gekomen nota

wordt onvoldoende ...

wordt onvoldoende informatie verstrekt en de kostenramingen zijn onbetrouwbaar. Voor wat ELDO betreft kan spreker zich wel met de instructie verenigen. Tegen het streven naar coördinatie heeft spreker op zichzelf geen bezwaar, al is hij wel tegenstander van een minimumprogramma op alle onderdelen waaraan elk land verplicht zou moeten deelnemen. Op deze wijze wordt Nederland in feite een andere kant opgetrokken dan in het advies van de raad van advies voor het wetenschapsbeleid wordt voorgesteld. Spreker is voorts van oordeel dat met betrekking tot de ESRO moet worden aangedrongen op een verlaging van het plafond 1969-1971 en van het plafond 1972-1974. Spreker is voorts van oordeel dat Nederland, mede gelet op het advies van de raad van advies voor het wetenschapsbeleid, niet moet deelnemen aan de ontwikkeling van toepassings satellieten. De raad van advies heeft een aantal prioriteiten opgesteld waarvan het accres zeker te hoog ligt; men zal dus ten aanzien van de internationale activiteiten nog meer moeten streven naar zo beperkt mogelijke verplichtingen. Spreker is van oordeel dat de delegatie geen vrijheid van handelen dient te hebben ten aanzien van hogere uitgaven voor Nederland. Minister Veringa verwacht dat Nederland alleen zal staan bij het streven naar een verlaging van het ESRO-plafond. Hij vraagt of dit plafond wel kan worden gehandhaafd, als de activiteiten van CETS eronder zouden worden gebracht.

Minister Bakker heeft onvoldoende tijd gehad om de binnen zijn departement bestaande standpunten te coördineren. Spreker heeft een lichte voorkeur voor het standpunt dat de PTT ten aanzien van de telecommunicatie-satelliet heeft ingenomen. Het overwicht van de Verenigde Staten op dit terrein is erg groot en men wil dit wat terugdringen. Spreker staat wat aarzelend tegenover deelneming aan het project inzake de Europese telecommunicatie-satelliet boven de evenaar; hij geeft de voorkeur aan een participatie in de Intelsatorganisatie. Voorts geeft spreker de voorkeur aan de ontwikkeling van kleine satellieten voor het verkrijgen van meteorologische gegevens. In dergelijke projecten kan wellicht ook de nationale industrie beter worden ingeschakeld.

Minister De Block zou ervoor willen pleiten toch deel te nemen aan een programma gericht op de ontwikkeling van toepassings satellieten, aangezien Nederland op dit terrein niet achter moet blijven. Minister Witteveen heeft er geen bezwaar tegen dat het accent van de Nederlandse activiteiten wordt gericht op de telecommunicatiesatellieten, mits dan de andere activiteiten worden verminderd. Spreker heeft echter de indruk dat de verschillende ambtgenoten toch de deelneming aan de ESRO prefereren. Hij heeft geen bezwaar tegen het opnemen van CETS in het ESRO-project als de kosten daarvan reëel worden geschat en het totale bedrag wordt verminderd.

De minister-president...

Lijgt op de nota die hij naar aanleiding van het advies van de R.A.W.B. heeft uitgebracht. Hij is het eens met het thans geformuleerde voorstel. Spreker

De minister-president heeft de indruk dat veelal de kosten worden onderschat, terwijl de realisatiesnelheid wordt overschat. Dit laatste heeft tot gevolg dat de kosten hoger worden dan aanvankelijk werd aangenomen. Spreker acht het toch van groot belang dat Nederland aan deze ontwikkelingen blijft deelnemen. Hij is van oordeel dat Nederland binnen de marge van de beschikbaar gestelde gelden voor een van beide projecten moet kiezen. Minister Witteveen is het hier wel mee eens, maar hij vindt het voorgestelde plafond voor de ESRO van \$172 mln veel te hoog. Indien binnen een lager plafond aan de ontwikkeling van toepassingssatellieten kan worden deelgenomen, acht spreker dit aanvaardbaar. Hij heeft evenwel groot bezwaar tegen het opstellen van een minimum-programma voor alle onderdelen. Minister Veringa is van oordeel dat leen oplossing bereikt kan worden, als het CETS-project onder het plafond van de ESRO wordt opgenomen. *Hij voorniet echter ernstige moeilijkheden tijdens de onderhandelingen.*

Minister De Block blijft ervoor pleiten om de activiteiten van ELDO, ESRO en CETS in één ruimteorganisatie onder te brengen. Staatssecretaris Van Son heeft de indruk dat de Europese ruimteconferentie ditmaal aan deze problemen niet eens toe zal komen. Het zal bij deze conferentie vooral gaan om de vraag of Groot-Brittannië nog aan het ~~ESRO~~-project zal blijven deelnemen. Mocht dat land zich terugtrekken, dan rijst de vraag wat Nederland zal doen, als het hele programma wordt teruggebracht tot een Frans-Westduitse samenwerking. De Italiaanse regering schijnt met dezelfde vraag te worstelen. De minister-president is van oordeel dat Nederland in ieder geval aan deze ontwikkelingen dient te blijven deelnemen. Minister Witteveen merkt op dat indien de Britse regering zich terugtrekt, alle projecten nog veel duurder zullen worden. Bovendien bestaat dan in verband met onze politiek ter zake van de Britse toetreding tot de EEG nog de kans dat Nederland later met Groot-Brittannië alléén een programma zal moeten opzetten, hetgeen tot nog veel hogere kosten zou leiden.

Minister De Block geeft er de voorkeur aan de Nederlandse delegatie de instructie te geven om binnen het raam van de beschikbaar gestelde gelden een redelijk evenwicht te bereiken tussen de deelneming aan de ontwikkeling van wetenschappelijke en toepassingssatellieten, met een zekere preferentie voor deze laatste. Minister Witteveen blijft van oordeel dat het voor de ESRO voorziene plafond, zelfs als CETS daarin wordt ondergebracht, omlaag moet. *Minister Veringa is het hiermee mee eens.*

De minister-president stelt voor te besluiten dat de Nederlandse delegatie ernaar zal streven ESRO en CETS onder één plafond te brengen, dat zo mogelijk lager moet zijn dat het thans voorgestelde ESRO-plafond voor 1969-1970 van \$172 mln. De bijdragen aan ELDO dienen op hetzelfde niveau te blijven. De raad kan zich hiermee verenigen.

↳ in dat geval
alleen

— ELDO